и пеят псалома Мизерере, като трима от тяхразказват за своя страшен край: Якопо дел Касеро, Буонконте да Монтефелтро, Пия де Толомеи; други, князе и високопоставени личности на земята, седят в една нацъвтяла долинка, където пристигат и двамата поети, водени от мантуанеца Сордело. В всички тия епизоди споменът за земния живот каточели е прибулен и смекчен от чувството за постигнатия покой, от признателността към Бога, от прошката на обидите.

Настъпва нощта, прекарана в приятни разговори с ония благородни духове, дорде Данте заспива върху тревата. Насъне един златен орел го пренася до сферата на огъня; в действителност това е света Лучия, символ на осветляващата грация, която го занася, така заспал, по стръмнините на планината чак до входа на истинското Чистилище. Данте се събужда чак когато слънцето се е възкачило на високо, тогава отива с Виргилий до една изрязана в скалата врата, връз чийто праг седи ангел; той отбелязва седем букви Г върху челото на поета /седемте главни грехове/ и го пропуща в царството на очищението чак когато той седеме пъти се отрича от греховете си. Като се опътват по една стълба, издълбана в скарата, двамата мистични пътници стигат до една тясна равнина, която опасва като пояс планината: това е първия корниз, както го нарича поетът, и оттука започват страданията на душите, които са разпределени в седем корниза, според седемте главни порока, в низходящи степени, отговарящи на тежестта на греха. Докато моралният критерий за Ада бе почерпен от Аристотеля, защото всички, както християни тъй и нехристияни, трябваше да бъдат осъдени въз основа на човешкия разум, в Чистилището, където стоят само християни, прегрешенията са класифицирани според наредбите на католическата Черква; първо от тях трябва да се сметне гордостта, „корен на всички грехове".

Данте свежда всички грехове до любов: любов към злото на ближния /гордост, завист, ярост/, недостатъчно любов към Бога /лениво равнодушие към всичко/, твърде голяма любов към земните блага /скъперничество, лакомия, сладострастие/. В всеки кръг душите, извън определеното според вината им наказание, получават, като негов противовес, напомняния в вид на примери, които величаят противоположната добродетел, или спомнят наказанието на самия порок: и това чрез изваяни образи, или видения, или таинствени гласове, или песни на душите, или взаимни насърдчения. Първият пример за добродетел винаги е почерпен от живота на Дева Мария, съвършеното създание. В началото на всяка стълба, която води към по-горния корниз, един ангел с развяни криле изличава по една буква Г от челото на Данте и изпява по един стих за евангелските блаженства, подходящ за този кръг. Всичко това ни показва хармоничната концепция, грижата за симетрията, необходимостта от символичното значение с което поетът е построил и оживил своя свят; да видим сега в състо-